

talric, 1931 (Ll. 29, 219), allí mateix, enq. de 1931 (vi, 108-112).

MENCIONS ANT. 922: *Filgariis* alodium in com. Gerundensi (Cat. Car. II, 243.15); cum ecclesia Sancti Cipriani, Sanctae Justae (ibid., 239.1, 464, 465, cf. 224); 1185: Sti Cipriani de *Falgars* (Kehr, *Papsturk*, p. 515); 1196: «parrochia Scti. Cipriani de *Falgars*, afr. Or. Sti. Steph. de *Tordaria*», en l'acte fundacional del monestir de Roca-rossa (després comanda dels Templers) (*Cart. Roca-rossa*, f° 1v); 1281: parr. S. 10 Cibr. de *Falgàs* (ib., 3r); 1294: S. C. de *Folgariis* (ibid.); i en l'índex del *Cart.*, ara p.p. Pons Guri se'n troben moltes més cites tant del tipus *Folgars* com *Falgars*.

Aquest seguí en ús en els docs.: 1409: *Falgars* (SerraV., *Pinós i Mtpl.* I, 81). Alsius (137), que sembla confondre'l amb *Falgars* (sobretot amb el (4)) hi afegeix: 974, «villa *Felgari* cum eccl. St. Cipriani» (*MarcaH.*, col. 907); 1246: par. Sti. Cipriani de *Falgars* (*Esp. Sagr.* XLIII, 334, confirmada al Mon. de Breda); 20 1362: S. C. de *Falgariis*. Però les cites que dona de 881, 882, 922, 1245, es refereixen sens dubte a aquelles altres localitats. Altres cites encara en Monsalv. XVIII, 172, i en Balari (*Orig.*, 193).

Aquest ja indica essencialment l'ETIM.: del ll. FĪLĪ- 25 CARES, deriv. collectiu vulgar del ll. FĪLEX, -ĪCIS 'falguera'; als diversos derivats del qual dediquem aquest article de la nostra obra. En molts d'ells, després de passar normalment per *Felg-*, s'arribà a *Falg-*, com en el mot català general *falguera*. També en el present, 30 havent passat primer a *Felgars*, es canvià, per una banda, en *Falgars*, però també (com en altres que veurem), esdevingué *Folg-*, velaritzant la vocal a causa de la *l*, d'on *Folgars* (en la menció de 1294 i altres); i a la fi 35 la *o* ha absorbit la seva consonant afí, *l*, i ha quedat *Fogars*. Resultat que es repeteix en altres NLL d'aquest article, que anirem veient, i que llavors ja no caldrà explicar.

(2) FOGARS de Montclús, llogaret amb esgl. a mig aire del Sudest del Montseny; amb un antic castell. 40 Aquest castell és el més anomenat en la documentació antiga: 1359: «Castell de *Montclús*» (*CoDoACA* XII, 133); 1367-1373: *Montclus*, dins l'enumeració dels llocs que formen el terminal de la vegueria de Barcelona (*ZRPb.* XIII, 99). No obstant també es troba citada l'església en un doc. de c. l'a. 1100, amb el nom que analitzem: Sant Cristòfol de *Falgars* (Mas, *N. H. Bisbat Bna.* XII, 288).

FALGARS, amb l'altra evolució fonètica comentada. 50

(1) *Falgars*, paratge avui rural, en el Vallespir, entre St. Llorenç de Cerdans i Arles, al terme del qual pertany; més conegut avui per *La Senyoria* (em diuen a St. Llorenç, xxiv, 73.15).

MENCIONS ANT. 993: *Felgars* (err. *Felgaro*), cit. 55 entre Montnegre i Riuferrer (*Coll. Mor.*, veg. la cita s. v. *Pollestres*). Ponsich (*Top.*, 7), hi afegeix *Felgars* 866, 936, 988, *Felgars* 1036, *Mas de Falgàs* S. XVI i dues variants gràfiques de la forma diminutiva *Felgarons* 1090, 1158, 1515. 60

(2) *Falgars*, gran i antic mas en el vessant E. de la Mare de Déu del Mont, entre Segueró i Albanyà (*falgàs* oit allí mateix, 1958, 1970): és on hi ha la *Pedra Rossolanta*, que expliquen Pous i Pagès (*Jordi Freginals*) i P. Coromines, en llurs narracions i novel·les. Probablement és el que es documenta com *Felgars*, en un doc. tret del Llibre de donacions de St. Pere de Roda (f° 20) per a la col·le. Moreau (VII, 80): una donació «in com. Gerundensi, in l. q. v. villa *Felgars* --- et villare *Cerdanos*».

(3) Santuari de *Falgars*, damunt, SSO., de La Pobla de Lillet, a 1h10 de la Pobla, a l'arrencada de la Serra del Catllaràs (CATorras, *Berg.*, 102); oit «a *falgàs*» allí mateix, 1932.

MENCIONS ANT. 984 [que Serra té per sospitós, però potser només ante-datat, un escrit dels Ss. XI-XII]: «St. Cristòfol de Vallfogona afr. Or. in *Castlerà<s>*, Occ. *Fontanals*, Cirri serra de *Falgars*»; 1120: «in l. nomine *Falgars*, q. voc. Sta. Maria» (SerraV., *Pinós i Mtpl.* III, p. 209, i p. 210); 1288: *Falgars*; 1298: «mansí deza Noguera de *Falgars*»; i més cites de la mateixa forma 1313, 1324, 1325, 1333, 1352 (ibid., p. 212). Cf. R. Anglerill, *Història de la M. de D. de Falgàs*, 94 pp., Bna. 1890.

(4) *Falgars de Bas*. Santuari i poblat disseminat, a la baixa Garrotxa, agre. a Joanetes. *Pron. loc.*: *falgàs* a St. Privat, 1920, Casac. (l'advocació de l'esgl. sufragània és a St. Pere —la del santuari, li digueren a Casac. que és a St. Miquel).

MENCIONS ANT. Botet (GGC, *Gir.*) troba *Felgars* en un doc. medieval. Ja s'hi fa referència en un de 1040 (*BABL* III, 326). Depenia del bisbat de Vic, i figura com *Felgars* i *Falgars* en les llistes parroquials p.p. Pladevall (III i II, n.º 11), citat després de *Cas-serres*; 1330: Sti. Petri de *Falgars* (Junyent, *Mi. Griera* I, 374); 1359: *Sent Pere de Falgàs* (*CoDoACA* XII, 82).

(5) Un que era prop de Sarroca de Bellera, figura com a *Felcares* en un doc. de 987 (Abadal, *P. i Rbg.*, n.º 271).

També en singular FALGAR. *El Falgar*, te. Cambrils d'Odèn (xxxviii, 162.23), amb dim. *El Falgaret* no lluny. El dim. es repeteix en altres llocs: te. de Campome (xxvi, 171. 14, 24); *Font del Falgueret*, escriu Font i Quer, una de la Selva, prop de Vidreres (*Mem. Acad. Ci. B.* xxxi, 439). Una var., de fonètica més conservadora, a l'alta Ribagorça, entre Betesa i Ovis: *Pron. loc.*: *lo falgàg*, que X. Terrado troba en un capbreu de 1616 (f° 63), amb deturpació diplogràfica [*fala*]*falgagà*.

I, en la zona de substrat morisc, amb la confusió r/l que li és pròpia, prop de Benifassà: 1320: *Lo Far-gar* --- *Falgar*; 1404: *Farguar* (*Lli. de Priv.* d'Ulldedona, pp. 52, 53, 43).

MONTFALGARS o *Montfalgar*, el cim pirinenc que marca el trifini entre l'alta Garrotxa i les valls de Camprodon i de Prats de Molló, 1810 alt. Els excursionistes ens hem acostumat a dir *Mumfalgàs* (així en tinc nota de 1931, a Prats), que és la forma, al-